

י'הי בארבע בבוקר

כך נראה אולם הכנסת אחרי 12 שעות של ישיבה. מאה חברי הכנסת התפרזו ברחבי הבניין, הלכו לישון על ספות וכורסות, או טעדו את ליבם במיונוג, שרוב מאכליו ומשקאותיו אולזו זה מכבר. באולם נשארו רק הקצרות, היו"ר (צימרמן), מחזבא עליידי

סגן מזכיר הכנסת, שמואל יעקובסון), הנואם (תופיק טובי) ושמונה חברי הכנסת. משמאל יושב אורי אבנרי על מיטתו הבודדת. למעלה שלושה ח"כים דתיים: אברמוביץ מאגווי, המר ופרידמן מהמפד"ל. ליד שולחן הממשלה ישן ספיר, בעוד שאלון קורא בניירות. גח"ל נעדרת כולה, ואילו מהמערך נותרו רק ארבע אלמולזניו וקרגמן (מימין).

מה שהתרחש באותו לילה היה דוגמה קלאסית של אונס קיבוצי. אנשי מפ"ם נאנסו כולם, ונכנעו לאונס באופן מביש (מילבד חייקה גרוסמן דוב זכין, שלא באו כלל לישיבה וגולו שני קולות יקרים מן המערך, בתירוץ שהם צריכים לנוח אחרי ועידת מפ"ם המפרכת). כניעת מפ"ם באותו לילה, היגררתה העלובה אחרי מיפלגת העבודה, היו סימני דרך של שקיעתה. לא פחות מוועידת מפ"ם עצמה.

אילו חלם מישוהו כמפ"ם על האפשרות שהמיפלגה תופיע איפעם לכהן כמערכת בחירות, היו אנשי מפ"ם יוצאים כהם נגד השיטה המוצעת, שהייתה דופקת או גם אותם. עלובים לא פחות היו ארבעת הקווילינגים הערביים המיסוכנים של מפא"י. הם שייכים לשתי רשימות קטנות: שיפגעו קשה עליו השיטה המוצעת. אבל כמו עבדים כנעניים, הופיעו והצביעו בציותנות — נגד עצמם. אנשי רפ"ל לשעבר ואהודות העבודה לשעבר לא הסתירו את מורת רוחם ממיבצע השוד של אברהם עופר, איש הגוש המפא"י. אילו יכלו, היו מצביעים נגדו. בשיחות פרטיות חילקו לנו מהמאזות, עוררו אותנו, לחצו את ידינו, או הודו בפירושי: "נגד רגנו לתוך העסק הזה. עד היום לא הבינונו ככלל במה המדובר. אילו היינו צריכים עכשיו להחליט מחדש, היינו מחליטים נגד."

נגד עשרת הדיברות

אין כאן מקום לפרסם את שלושת הנואמים הארוכים של אורי אבנרי באותו לילה, ואת ארבעת נאומו הקצרים יותר להנמקת הצעות לסדר. את הסיגנון הכללי קבע אבנרי בפתחו, כלהלן, את הנאום הראשון שלו — זה שבא לנמק את הצבעתו בעד שלוש ההצעות להביע אי-אמון לממשלה:

אורי אבנרי: גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה.

את דברי החריפים אשמור לוויכוח שלאחר מכן, על חוק גזילת העודפים. עכשיו אגיד רק דברים מתונים.

אורי אבנרי: גננתריוז, בריונות וי אלימות ירדה היום על הכנסת.

אין צורך להביע אי-אמון לממשלה בגלל עילה מסוימת כלשהי. צריכים להביע לה אי-אמון בשם כל עשרת הדיברות: לא תרצח, לא תנאף, לא תגנוב, לא תחמוד.

לא תרצח — את הדמוקרטיה: לא תנאף — מערך את גח"ל: לא תגנוב — קולות רעך: לא תחמוד — מנדאטים של שכניך.

יעקב נחשושתן: והיכן — כבד את אביך ואת אמך?

דוד קורן: אולי תפסיק להיות כל-כך "מתון"?

אורי אבנרי: המישטר הזה חושף היום את עצמו בכל מעומיו. לא חשוב רק מה הוא עושה כדי לעמוד על כוונותיו, די לראות איך הוא עושה.

איזה מצפון רע! כננכים בדיקה, כי שיטות של מאפיה קטנה.

מה לא נעשה היום בבית זה? הבה נעשה חשבון קצר מה נעשה בשעות האחרונות בכנסת.

מה לא התבזה כאן? בזיון הכנסת, בזיון בית-המשפט, בזיון ההגנות, בזיון הדמוקרטיה — מה לא התבזה? הרשות המחוקקת, הרשות השופטת ואפילו הרשות המבצעת. כי רשות מבצעת, הצריכה להיעזר בשיטות כאלה — מבזה את עצמה!

קב אחרי הוויכוח. המבקרים ביציע המחוישו את יחס הציבור, ועד כך תבוא עליהם הכרעה.

לחיצות ידיים השאיות

ייתה עוד תופעה, שהשפיעה על כולנו. נואם, המדבר מעל הדוכן, מרגיש מהו יחס המאזינים, כל שכן קריאות-ביניים (או העדרן) — כל אלה מגלים לו בצורה תהיכרתית אם מסכימים לדבריו או לא.

כמשך למעלה משעה שעמדתי על הדוכן, שלושה נאומים ארוכים (על אי-האמון, על גזל הקולות ועל מימון המיפלגות) הרגשתי על העת שרוב חברי הכנסת מסכימים לדברי — וכראש וראשונה רוב אנשי המערך.

הקו השלישי, שנעלם מן העין, היה חשוב לא פחות מצד האולם, במקום הנסתר מעיני העיתונאים, ישנם תאי היועצים.

שם ישב כמשך כ-13 השעות אמנון זיכרונני, כשהוא רוגר על התקנון, וממציא מדי פעם טכסיסים פרלמנטריים חדשים, מספק לו פתקים עם עצות או מציע התייעצות כאכי סדרה שמאחורי המליאה.

יחד עימו פעלו מזכיר סיעת המרכז החופשי, אהוד אולמרט, ומזכיר סיעת אגו"י, סופר.

במשך הלילה ערכנו עשרות התייעצויות מאולחרות, באולם ומחוצה לו. נדמה לי שאפשר לומר שפרוטוקול הישיבה הזאת יישם חומר-לימוד כמשך שנים.

בשבילנו, אנשי העולם הזה, היתה זאת חווייה מיוהדת. יצרנו אסכולה חדשה בכנסת, כשהוכחנו מה יכולה לעשות סיעה קטנטנה. עכשיו הוכחנו מה יכולנו לעשות אילו היתה לנו סיעה יותר גדולה.

אילו היינו בכנסת סיעה של המישוה—שישה חברים, היינו מראים לכנסת שיטות חדשות של מאבק פרלמנטרי — וסיעות-ענק עיופות ורצוציות, כמו גח"ל, היו מקבלות שיעור חדש.

המישורה ביצע

את המענות האוויליות שהושמעו בלהט הוויכוח היא שהמרי הפרלמנטרי שלנו, ביזוה את הכנסת. מה שביזה את הכנסת, באותו לילה, היה היחס הדו-פני של הרוב כלפי התקנון וכלפי כל כדני ההגנות. היתה זאת דוגמה חינוכית שוללית ביותר לדור הצעיר.

אבל הטכסיסים שלנו, שתאמו כולם את התקנון, וגם לשוננו החריפה, לא היה בהם בזיון הכנסת, אלא להיפך. מי אומר שבפרלמנט צריכים להחליף דבריו-נעם? בפרלמנט הבריטי זכורות דווקא הישיבות שבהן הוחלפו עלבונות כשהסיעות מסתערות זו על זו בשף קצף. פרלמנט אינו צריך להיות תיאטרון כובות.

זוהי הזירה שבה מתנגשים השקפות וכוחות — ואין כל רע בהתנגשות, שקודה נשמע מרחוק.

מזה זמן רב לא היתה הכנסת מוקד להתעניינות הציבור כמו בלילה זה. מן העמוד האחרון היא הגיעה לעמודי החדשות ולמאמרים הראשיים. הסוס העיף הפך שוב לסוס-מילחמה.

זה מסביר את אחד הפלאים של אותה ישיבה. בשעה 16.00 היה היצע מלא. בדרך כלל הוא מתרוקן כעבור שתיים-שלוש. אולם הפעם קרה ההיפך.

אורחים רבים צבאו על הכנסת. הם שמעו ברדיו מה מתרחש, ומיהרו אל הכניון כדי לראות את המו עיניהם.

כיתה של בית-ספר, שהגיעה למקום במיסגרת ביקור שיגרתי, נשארה במקום אחרי שהמורה הלך הביתה. עוד בשעות הקטנות של הבוקר ישבו אחרוני התלמידים ועקבו בדריכות אחרי הנעשה באולם. הוריהם בודדאי דאגו להם מאד.

אחרי חצות התמלאו היציעים במאזיני-רדיו שבאו באופן ספונטאני. בשעה שתיים וחצי ראתי רבים מהם. כאשר נסתיימה הישיבה, בחמש בבוקר, עוד היו כמה עשרות אורחים דבוקים למושבים. מאחורי מהיצת הזוכית מסורי-יגנת.

אין מפשר הדבר הוסף לרמאותיות שהישיבה. כל הח"כים הרגישו כי הציבור עוי

קוו ואדים, גח"ל?

נ שאהה השאלה: מה נעשה בראשם של הליברלים ואנשי-החרות? זוהי השאלה המכרעת.

אין ספק שנגררו לתוך מלכודת עליונה יוחנן באדר, שרצה לפרוע חשבונות ישנים איתנו ועם המרכז החופשי, ואולי סתם להוכיח שעוד כוחו במתניו.

באדר הוכשל על-ידי בגין בעניין הקנונייה של העלאת אחוה-החסימה, וגם בפרשות קודמות. אולי לא היה נעים לבגין להנחיל לו כישלון גם הפעם. וכך גרר את גח"ל כולו לתוך הבוי.

ברגע זה, בעזרת המרי הפרלמנטרי, הדר סוף-סוף לתודעת כל ברדעת בגח"ל? שתחכות עופר—באדר מעניקה רוב מוחלט למערך. עד עובדה זו אין תשובה. שום גימנומים ומודעות רמזוגיות לא ישנו אותה.

אנשי גח"ל גם יודעים כי כל דעת-הקהל, כל העיתור נות, כל בעלי ההבנה במדינה, יודעים שכאן נעשתה קנונייה מלולכלת, המבטלת כל יומרה של גח"ל להיות אופוזיציה, והרוחות אתה לעגלת השילטון.

השאלה היא: האם תבוא עכשיו התפכחות, ברגע האחרון ממש, או שגח"ל ייגרר אחרי עצמו, וישרת את גושי-מפא"י עד הסוף?

בישיבה המאראתונית נתקבל חוק גזל-הקולות רק בקריאה הראשונה. עכשיו ייערך עליו דיון נוסף בוועדת החוקה-החוקי-משפט, לה הגישו הסיעות הקטנות מאות הסתייגויות. אם גח"ל ירצה, יוכל לקבור את הצעת החוק בוועדה, או להצביע בעד אתה הסתייגויות שירוקנו אותה מתוכנה הקטלני.

אם לא ינצל גח"ל הזדמנות זו, יחזור החוק למליאה, לקריאה שניה (הנמקת ההסתייגויות והצבעה עליו) וקריאה השלישית (שאינה אלא הצבעה, ללא ויכוח).

להתרחש אז, יתכן שתהיה זאת ישיבה חמורה וארוכה עוד יותר.